

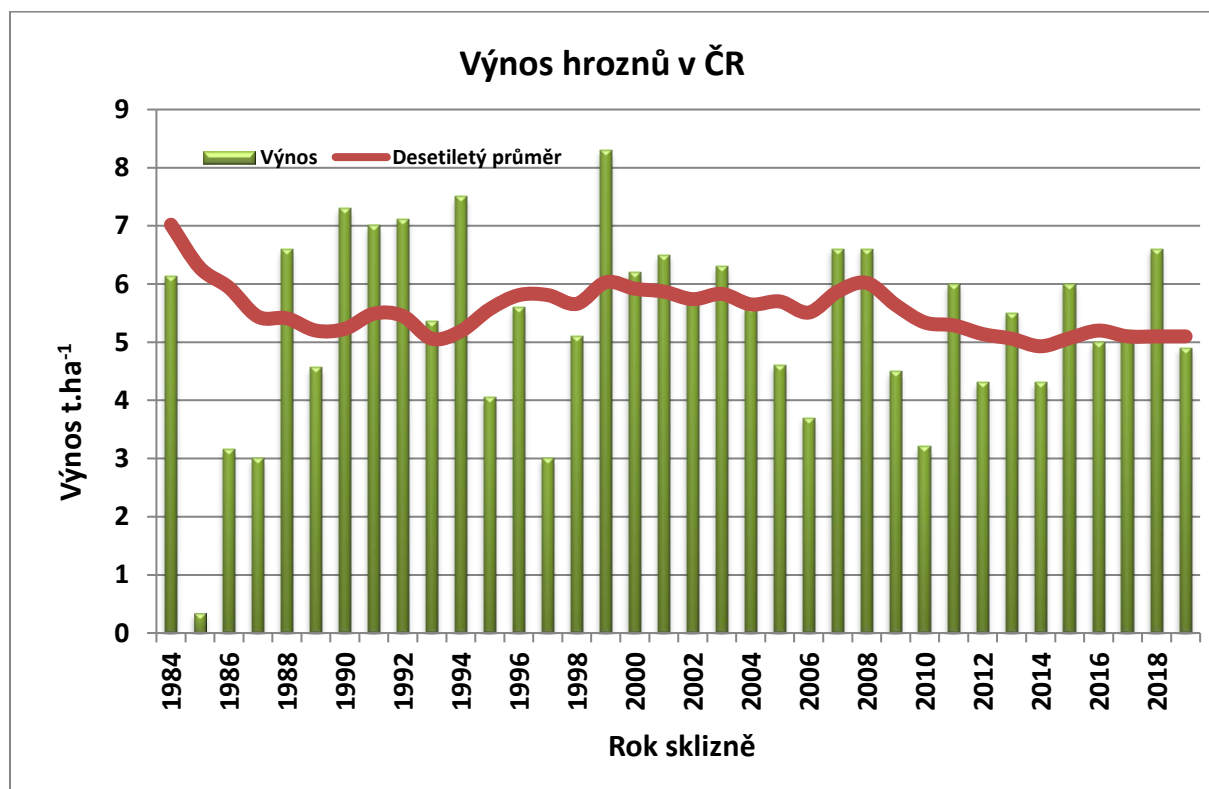
## Sklizeň moštových hroznů v ČR v roce 2019

Jiří Sedlo, Martin Půček

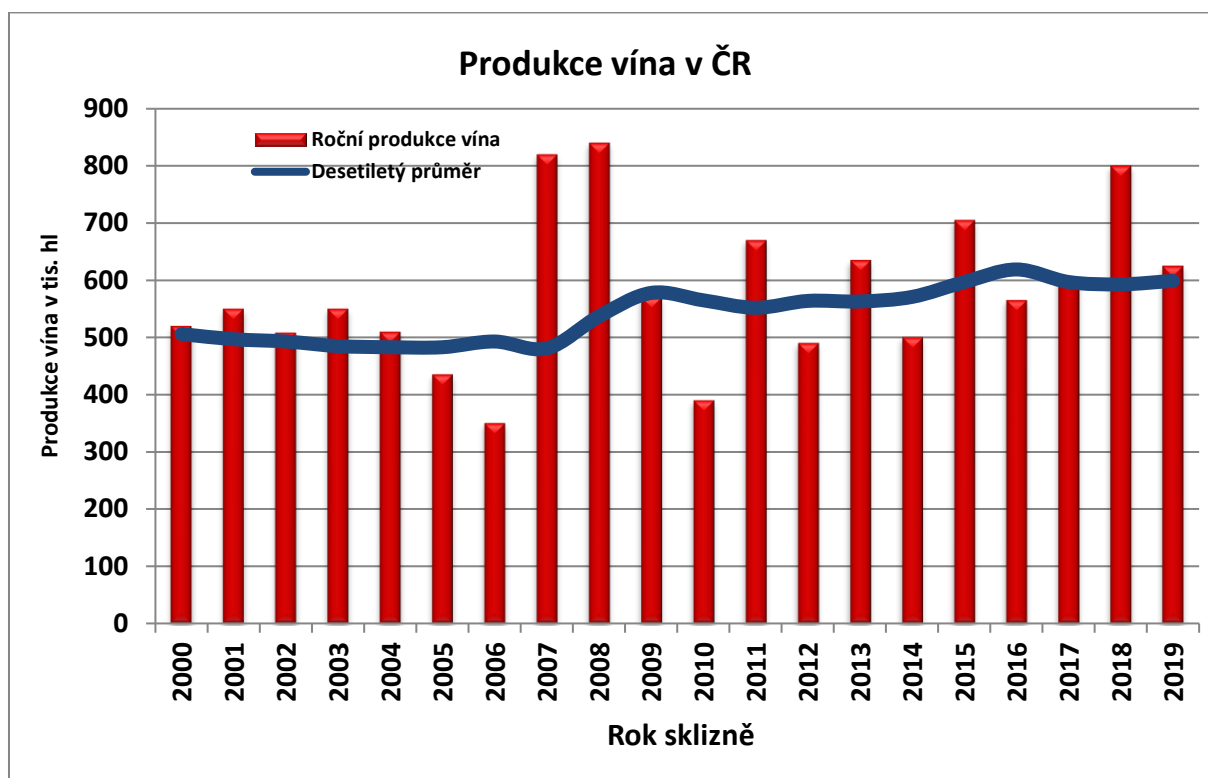
Svaz vinařů České republiky provedl koncem roku 2019 již v pořadí 24. výběrové šetření ke sklizni hroznů, tentokrát ve 140 podnicích s celkovou plochou 4.913 ha plodných vinic (téměř 30 % plochy plodných vinic ČR), s 23.735 t sklizených hroznů, z toho bylo 12.732 t hroznů prodáno, a celkem 20.776 t tuzemských hroznů bylo nakoupeno a byly zjištěny následující **výsledky sklizně moštových hroznů v ČR v roce 2019**:

- **Průměrný výnos moštových hroznů** se pohyboval kolem 4,9 t/ha (o 1,9 t/ha nižší než v předcházejícím roce, tj. o 26 % nižší, a je o 0,2 t/ha (4%) nižší než činí desetiletý průměr (5,1 t/ha), přičemž průměrné výnosy jednotlivých podniků sledovaného souboru kolísaly od 0,5 t/ha do 13,4 t/ha. Z hroznů sklizených v ČR lze získat asi 625 tisíc hl vína, tedy přibližně 30 % roční spotřeby vína ČR (obr. 2). Během posledních dvaceti let se zvýšila průměrná produkce vína z 500 na 600 tis. hl ročně, i když se průměrný hektarový výnos snížil. Je tomu tak díky zvýšení plochy vinic ČR před vstupem do EU. Výnosem lze ročník 2019 přirovnat v posledních dvaceti letech k ročníkům 2005, 2009, 2016 a 2017. V posledních deseti letech klesl desetiletý průměrný výnos z 5,3 t/ha na 5,1 t/ha (obr. 1). Přitom například v sousedním Německu je dlouhodobý průměrný výnos hroznů dvojnásobný a v Rakousku je asi o 40 % vyšší než u nás. Dlouhodobě pokrýváme naši spotřebu vína ani ne z 1/3, a ani letos to není lepší. Za posledních dvacet let jsme získali méně vína z tuzemské produkce pouze 6x, v letech 2005, 2006, 2009, 2010, 2012 a 2014.

Obr. 1: Vývoj průměrného výnosu hroznů v ČR v letech 1984 – 2019

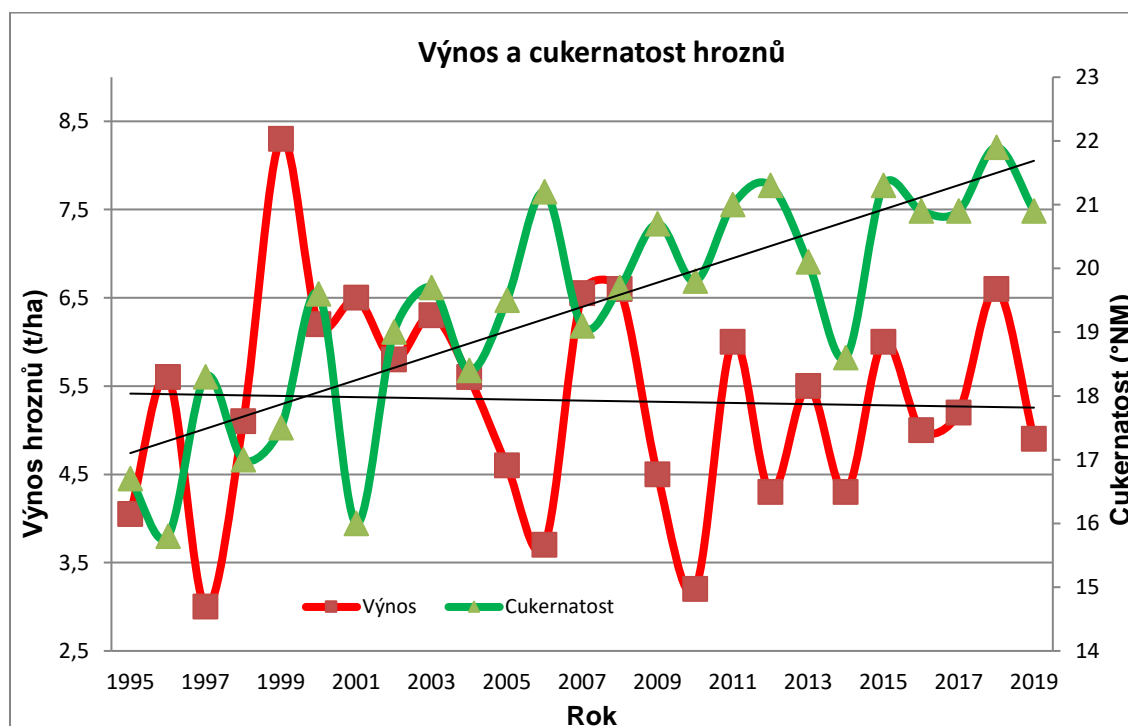


Obr. 2: Vývoj roční produkce vína v ČR



- Průměrná cukernatost** se pohybovala kolem 20,9 °NM (o 1,0 °NM níže než minulý rok a přesně na úrovni desetiletého průměru), průměry sledovaných podniků se pohybovaly od 17,6 do 26,0 °NM. Do roku 2006 tak vysoké cukernatosti od vzniku vinařského zákona v roce 1995 dosaženo nebylo. Průměrná cukernatost sklizně činila 21,1 °NM a prodeje 21,0 °NM, při nákupu byla zjištěna průměrná cukernatost jen 20,6 °NM. Zdá se, že trend nárůstu cukernatosti hroznů v posledním čtvrtstoletí stále pokračuje, zatímco vývoj výnosu hroznů vykazuje přibližně stabilní trend. Cukernatostí hroznů můžeme ročník 2019 přirovnat k ročníkům 2009, 2011, 2016 a 2017. Vývoj cukernatosti a výnosu ukazuje obr. 3.

Obr. 3: Vývoj cukernatosti a výnosu hroznů v ČR od vzniku vinařského zákona



- **Průměrná cena moštových hroznů** se pohybovala kolem 17,60 Kč/kg (byla o 1,40 Kč/kg meziročně nižší), průměr jednotlivých sledovaných podniků činil 10,00 až 25,00 Kč/kg. V ČR tak byly v roce 2019 sklizeny moštové hrozny v hodnotě 1,5 miliardy Kč, což je částka o 600 mil. Kč nižší než v roce předcházejícím. Pro srovnání činila v roce 2018 celá rostlinná produkce zemědělství ČR necelých 76 miliard Kč. Po ztrátě v roce 2017 ve výši 0,70 Kč/kg, tedy 3.640 Kč/ha bylo v roce 2018 vinohradnictví ČR v průměru v zisku ve výši 3,80 Kč/kg hroznů. V roce 2019 vznikla zase ztráta 3,50 Kč/kg hroznů nebo 17.150,- Kč/ha.
- **Podíl modrých moštových hroznů** na celkové sklizni, prodeji i nákupu v ČR tvořil 27,0 %. Přibližně 75 % podniků produkujících červené víno připravuje z modrých hroznů také růžové víno. Celkem takto bylo užito 29 % modrých hroznů, čili 8 % v ČR sklizených moštových hroznů. Tím se podíl červeného vína na tuzemské produkci vína ze sklizně 2019 bude pohybovat kolem 19 %.
- **Průměrný výnos modrých hroznů činil 4,7 t/ha, bílých 5,0 t/ha.** Průměrná cukernatost modrých hroznů se pohybovala kolem 20,3 °NM, bílých kolem 21,2 °NM. Průměrná cena modrých hroznů činila 15,50 Kč/kg a bílých hroznů 18,40 Kč/kg. Cena hroznů dosáhla zatím historického maxima (18,10 a 20,30 Kč/kg) v roce 2017, letos se meziročně opět snížila cena modrých (-2,30 Kč/kg) i bílých hroznů (-1,10 Kč/kg). Rozdíl mezi cenami bílých a modrých hroznů se od roku 2008 do roku 2013 stále zvyšoval až na 2,80 Kč/kg, v roce 2014 se poprvé snížil na 1,60 Kč/kg, při sklizni 2015 dosáhl 1,90 Kč, stejně jako v roce 2016, v roce 2017 činil rozdíl 2,20 Kč/kg ve prospěch bílých hroznů, v roce 2018 jen 1,70 Kč/kg a v roce 2019 se rozdíl opět zvýšil, tentokrát na 2,90 Kč/kg.

**Ve vinařské oblasti Čechy** bylo ve 2 vinařských podoblastech dislokováno 6 sledovaných podniků s celkovou plochou plodných vinic 226 ha (necelých 40 % plochy plodných vinic oblasti) s produkcí 722 t a byly zjištěny následující výsledky sklizně moštových hroznů:

- **Průměrný výnos moštových hroznů** se pohyboval kolem 3,4 t/ha (o 1,2 t/ha méně než v roce 2018), přičemž průměrné výnosy jednotlivých podniků sledovaného souboru kolísaly od 2,0 do 6,2 t/ha. Výnos tak byl o 1,5 t/ha nižší než republikový průměr
- **Průměrná cukernatost** se pohybovala kolem 20,9 °NM (stejně jako na Moravě), průměry sledovaných podniků se pohybovaly od 20,2 do 22,4 °NM. Bílé hrozny dosáhly v průměru cukernatosti 20,8 a modré 21,2 °NM
- **Podíl modrých moštových hroznů** na celkové sklizni u sledovaných podniků v oblasti tvořil 38 %
- **Sledované podniky obchodovaly asi se 4 % sklizených hroznů při ceně 20,80 Kč/kg** s převahou bílých hroznů.

**Ve vinařské oblasti Morava** bylo sledováno 134 podniků ve všech vinařských podoblastech s celkovou plochou plodných vinic 4.687 ha (téměř 29 % plochy plodných vinic oblasti) a byly zjištěny stejné výsledky sklizně moštových hroznů jako v celé ČR.

**Uvedený soubor 140 podniků** je rozmístěn ve všech vinařských podoblastech ČR. Tyto podniky zahrnují všechny formy vlastnictví (akciové společnosti, zemědělská družstva, společnosti s ručením omezeným a fyzické osoby) a všechny velikostní skupiny. Plocha plodných vinic jednotlivých sledovaných podniků se pohybovala od 0 do 482 ha, sklizeň od 0 do 3.132 tun, prodej hroznů rovněž tak a nákup hroznů od 0 do 7.778 t.

#### **Struktura podniků:**

Z celého souboru 140 podniků se zabývalo 10 podniků **současně pěstováním révy vinné, prodejem i nákupem hroznů**, u všech těchto podniků byly uvedené činnosti významné pro jejich podnikání. Tento soubor podniků sklídl z 339 ha vinic 1.463 t hroznů, z toho 477 t prodal a 871 t hroznů zakoupil. Dosáhl průměrného výnosu hroznů 4,3 t/ha při průměrné cukernatosti 22,3 °NM, hrozny prodával při 22,5 °NM a nakupoval při 21,8 °NM. Průměrná prodejní cena činila 18,30 Kč/kg, nákupní cena pak 18,80 Kč/kg. Podíl modrých hroznů činil u sklizených hroznů 21 %, u prodaných 27 % a u nakoupených 18 %.

Rok 2019 byl ve vinohradnictví pro tento typ podniků ztrátový, ztráta v průměru činila 24.700 Kč/ha.

**Pěstováním révy vinné za účelem prodeje hroznů** a vlastním zpracováním max. 10 % sklizně se zabývalo 18 podniků hospodařících na 1.983 ha vinic, ze kterých sklídily 9.908 t hroznů při průměrné cukernatosti 20,9 °NM,

z nichž 9.852 t prodaly při průměrné cukernatosti 21,0 °NM. Průměrný výnos hroznů činil 5,0 t/ha, průměrná prodejní cena hroznů činila 21,00 Kč/kg. Podíl modrých hroznů na sklizni i prodeji činil 26 %.

Jde o největší skupinu pěstitelů (plochou vinic) orientovaných na prodej hroznů. Všichni z nich pracují na základě dlouhodobějších smluv s odběrateli hroznů. Tato skupina podniků v roce 2019 dosáhla mírného zisku ve výši 1.600 Kč/ha vinice.

**Pěstování révy vinné a současnému zpracování všech hroznů sklizených ve vlastním podniku** (bez nákupu a prodeje hroznů) se věnovalo z uvedeného souboru 34 podniků s 577 ha vinic, z nichž celkem sklídily 2.687 t hroznů při průměrném výnosu 4,6 t/ha a průměrné cukernatosti 21,7 °NM. Modré hrozny se na celkové sklizni podílely 33 %.

Jde o skupinu pěstitelů orientovaných výhradně na zpracování vlastních hroznů, která neupřednostňuje vysoký výnos hroznů, ale prodej konečného produktu – vína. Často je výnos hroznů během vegetace ještě záměrně snižován s cílem zvýšení kvality. Rentabilitu vinohradnictví nelze ze získaných údajů objektivně vyjádřit z důvodu prodeje až finálních výrobků (vína). Ale kdyby za stejných podmínek byly obchodovány hrozny při průměrné ceně 2019, byla by produkce této skupiny podniků ve ztrátě 18.300 Kč/ha.

**Nakupujících podniků** (vlastní sklizeň do 10 % a bez prodeje hroznů) bylo ve sledovaném souboru 16. Tyto podniky obhospodařovaly 129 ha plodných vinic, ze kterých sklídily 701 t hroznů, z toho 13 % modrých (z podílu modrých odrůd lze usuzovat na poměrně mladé vinice). Jejich průměrná cukernatost činila 20,3 °NM a průměrný výnos byl 5,4 t/ha. Nakoupily 13.398 t hroznů, z toho modrých 27 %. Průměrná cukernatost nakoupených hroznů těmito podniky činila 20,5 °NM s průměrnou cenou 17,00 Kč/kg. Modré hrozny nakoupily při průměrné cukernatosti 20,0 °NM za průměrnou cenu 15,30 Kč/kg. V posledním desetiletí tuto skupinu opustily některé větší zpracovatelské podniky, které si postupně vytvářely vlastní vinice a překročily již práh do 10 % vlastní produkce. Jiné podniky se naopak rozdělily na dva – vinohradnický a vinařský. Tato skupina podniků se významně podílí na tvorbě ceny hroznů (obr 4).

Až na jednu výjimku šlo o předem zajištěné hrozny na základě dlouhodobých smluv.

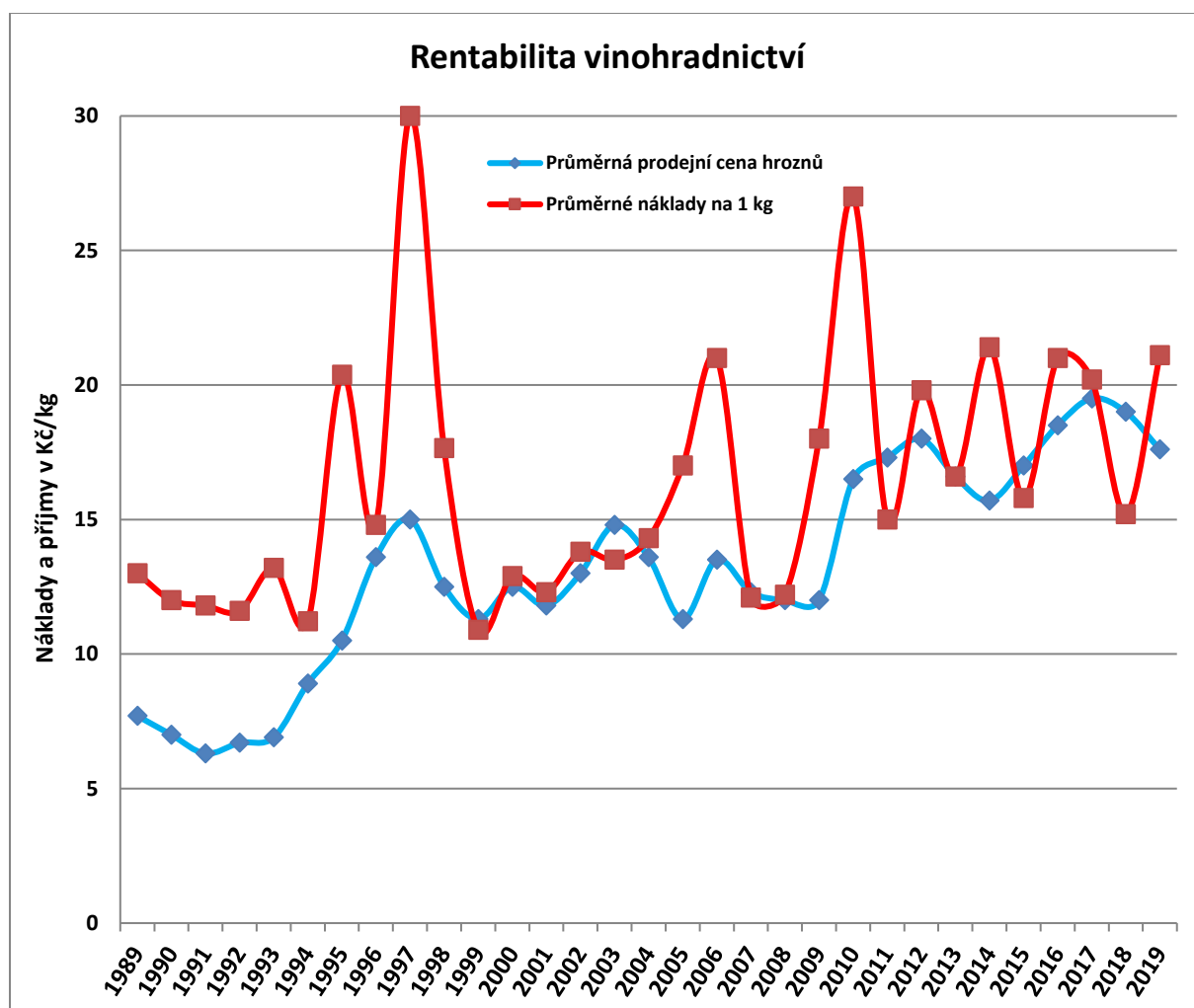
Obr. 4: Podíl různých forem podniků na trhu s tuzemskými hrozny v roce 2019 (sledovaný soubor)



Z výsledků šetření vyplývá, že v české vinařské oblasti bude víno ročníku 2019, tak jako vždy, nedostatkovým zbožím. Tuzemská produkce vína pokryje maximálně 1/3 roční spotřeby vína v ČR. V posledních dvaceti letech vykazuje průměrný výnos hroznů v ČR velmi mírně klesající tendenci s meziročním kolísáním. Naopak průměrná cukernatost moštových hroznů má od přijetí vinařského zákona trvale narůstající trend, zvýšila se v průměru za poslední čtvrtstoletí o 4,5 °NM.

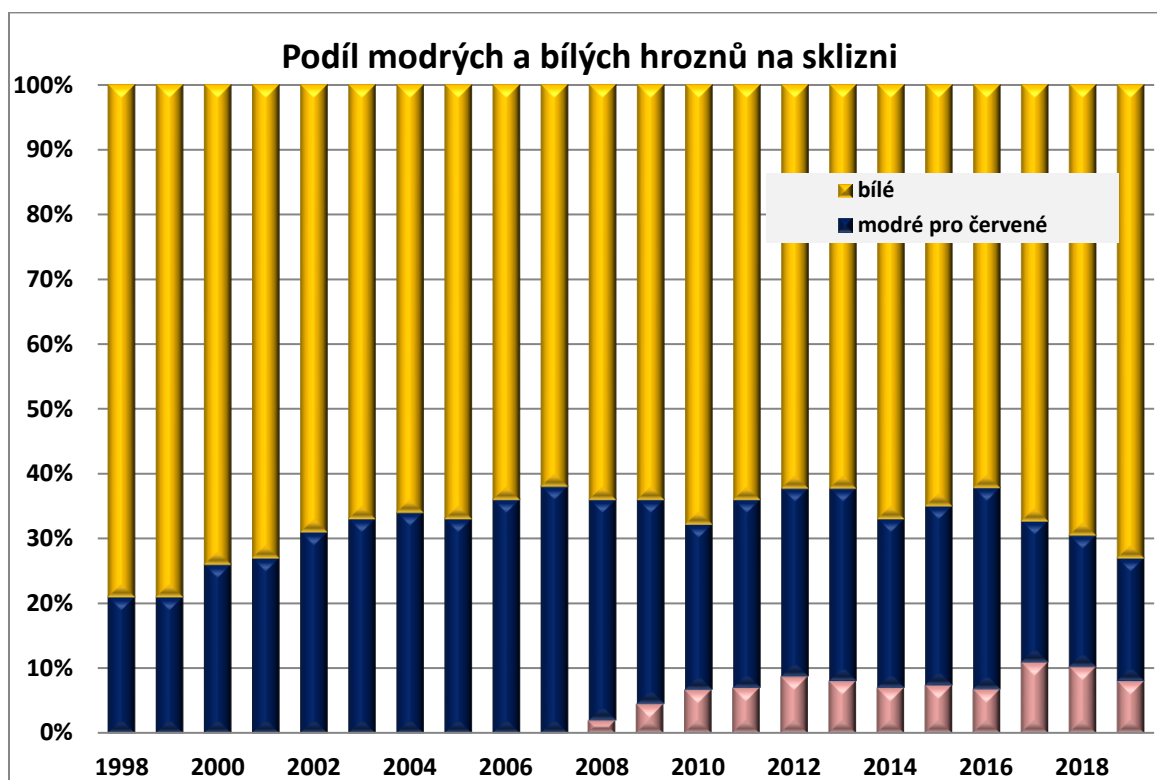
Podle výše uvedené průměrné ceny hroznů a průměrného výnosu hroznů v ČR v roce 2019 se vinohradnictví ČR vrátilo opět do ztráty. Na jeden ziskový rok tak připadají více než 4 roky ztrátové. Průměrné náklady činily 21,10 Kč/kg, prodejní cena hroznů jenom 17,60 Kč/kg. Průměrná ztráta pěstitelů v ČR činila 3,50 Kč/kg hroznů. V předcházejícím roce bylo po dvou letech dosaženo zisku, a sice ve výši 3,80/kg hroznů (obr. 5). Ztráty za posledních 10 let činí celkem 24,70 Kč/kg, zisky 7,30 Kč/kg, takže celková ztráta za toto období je 17,40 Kč/kg, tedy přibližně produkce hroznů z jednoho roku byla vinohradníky „rozdána“.

Obr. 5: Vývoj rentability vinohradnictví bez započtení dotací



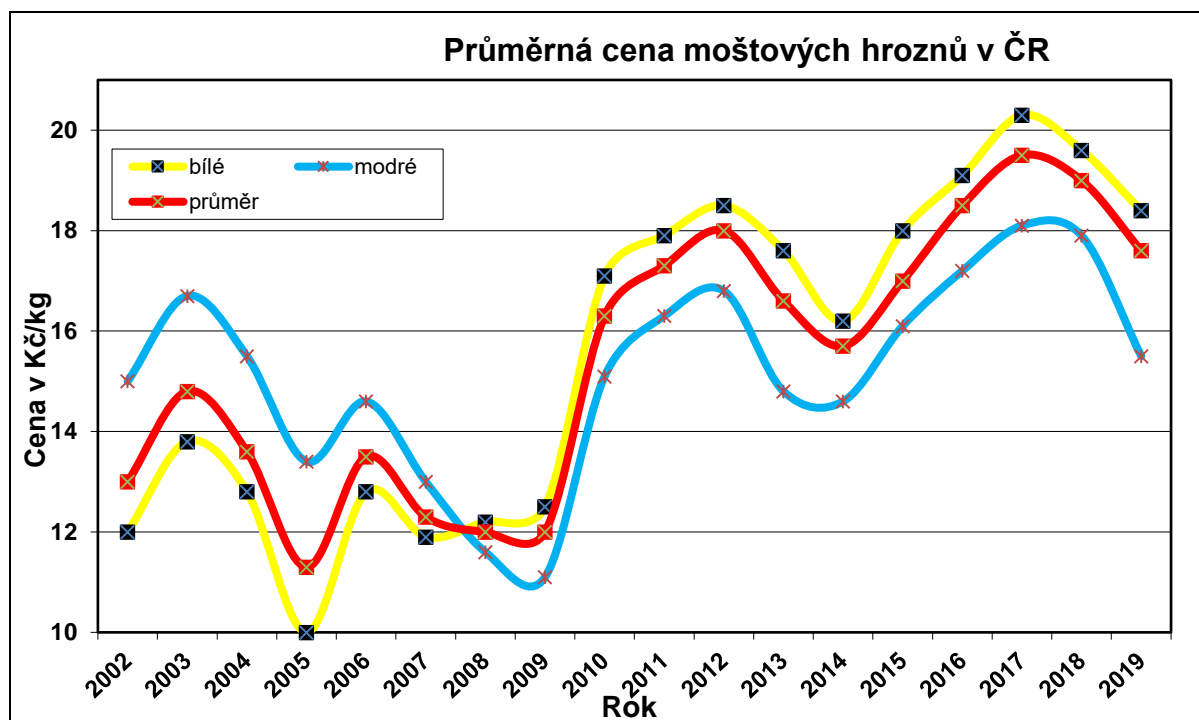
Od roku 1998 trvale narůstal podíl modrých hroznů na celkové sklizni až do roku 2007, kdy dosáhl 38 %. Od roku 2008 se pohyboval kolem 36 %. V roce 2015 dosáhl 35 %, v roce 2017 jen 33 %, v roce 2018 necelých 31 %, v roce 2019 už jenom 27 %. Podíl produkce červeného vína v roce 2015 se díky růžovému vínu blížil stavu z roku 2001 (obr. 6). Podíl růžového vína od roku 2008 do roku 2012 narostl na 8,7 % ze všech moštových hroznů a pak klesal. V roce 2016 dosáhl 6,8 % a v roce 2017 dosáhl historického maxima 10,9 %. V roce 2018 to bylo 10,2 %, v roce 2019 jenom 8 %. Na trh tuzemským červeným vínem tak v roce 2019 zbývá pouze 19 % tuzemské sklizně všech hroznů, což odpovídá situaci před pětadvaceti lety, tj. před zvyšováním podílu výsadeb modrých odrůd. Posledních 12 let jsou ale nově na trhu růžová vína.

Obr. 6: Vývoj podílu produkce bílého, červeného a růžového vína v ČR v posledních 22 letech



Průměrná cena hroznů měla po vstupu do EU a tím otevření trhu (2004) klesající trend, který se nejdříve skokem obrátil na růstový od roku 2010. Cena tak postupně vystoupala na úroveň, na jaké v historii koruny české (měny) předtím ještě nebyla a rostla do roku 2012. V letech 2013 a 2014 průměrné ceny hroznů zase klesaly. Od roku 2015 do roku 2017 se průměrná cena hroznů zvyšovala, v roce 2017 dosáhla opět historického maxima. V roce 2018 došlo k mírnému poklesu a v roce 2019 byl pokles ještě výraznější. Z hlediska dlouhodobého vývoje cen za posledních 18 let se průměrná cena hroznů zvýšila jen o necelou 1/3, přičemž cena bílých odrůd o 53 % a modré hrozny pouze o 3 %. Již dvanáct let po sobě jsou modré hrozny levnější než hrozny bílé (obr. 7).

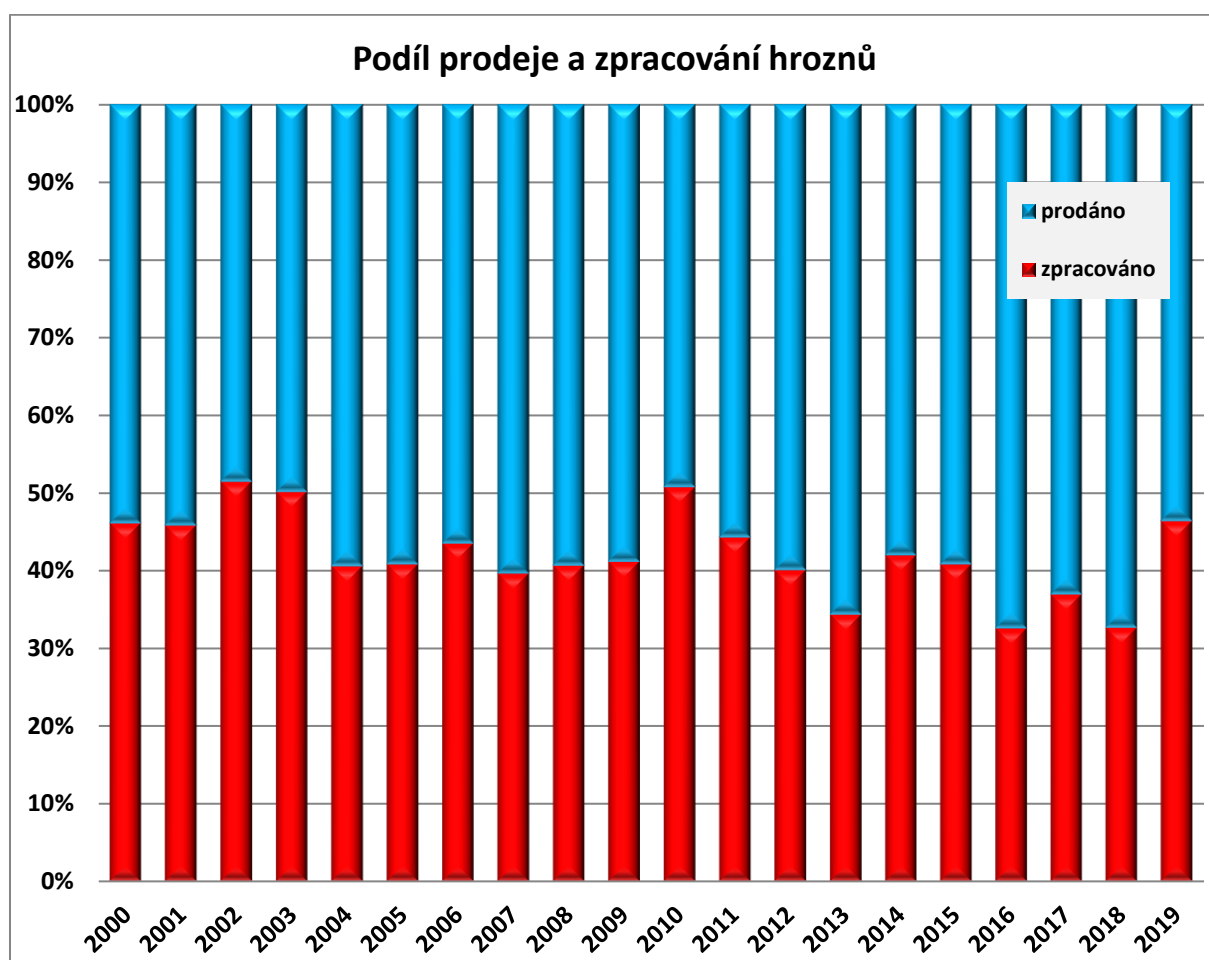
Obr. 7: Vývoj průměrné ceny bílých a modrých moštových hroznů v ČR v letech 2002 až 2019



Od roku 2003 cena modrých hroznů vykazovala poměrně spolehlivě klesající trend, který byl narušen až rokem 2010, kdy se výrazně zvýšila cena všech hroznů. Od té doby rostla i cena modrých hroznů, až do roku 2012. V letech 2013 a 2014 se jejich cena snížila. V roce 2015 se zvýšily ceny modrých i bílých hroznů, ale úrovně z roku 2012 ještě nedosáhly, za to v roce 2016 byly překonány a v roce 2017 byly překonány i ceny z roku 2016 (přibližně o 1,- Kč/kg). V letech 2018 a 2019 došlo k poklesu u obou kategorií. Cena bílých hroznů, která má na průměrnou cenu hroznů téměř třikrát větší vliv, značně kolísá, ale lze ji charakterizovat mírným poklesem po vstupu ČR do EU, od roku 2008 pak trvalým růstem do roku 2012 následovaným pádem v letech 2013 a 2014 a vzestupem v letech 2015 až 2017. V roce 2018 došlo k poklesu této ceny o 0,70 Kč/kg a v roce 2019 o další 1,40 Kč/kg. Oproti roku 2002 se v roce 2019 zvýšily ceny bílých hroznů o 6,40 Kč/kg a modré hrozny pouze o 0,50 Kč/kg. Největší rozdíl mezi bílými a modrými odrůdami byl v letech 2002 (3,00 Kč/kg ve prospěch modrých), 2013 a 2019 (2,80 a 2,90 Kč/kg ve prospěch bílých).

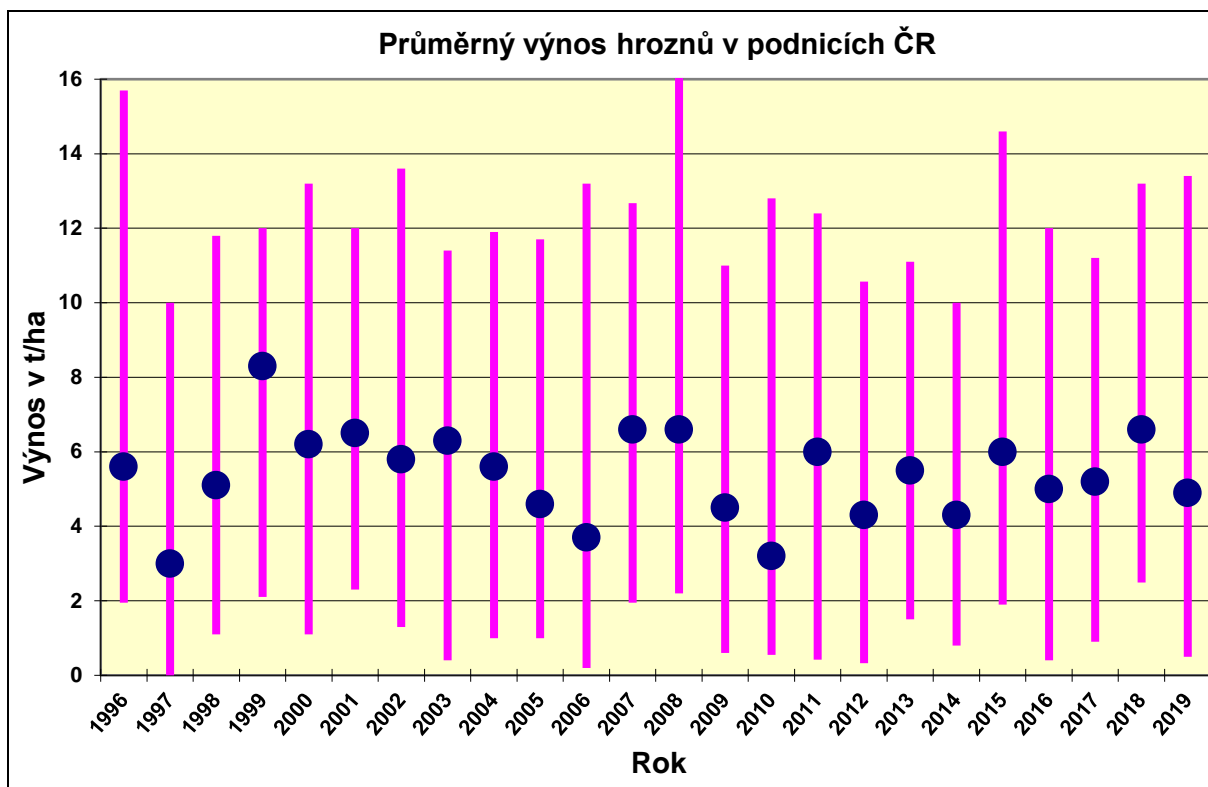
Z hlediska určení plochy vinic ČR v roce 2019 bylo 53 % plochy určeno k pěstování hroznů za účelem prodeje zpracovatelským podnikům. Vinice určené záměrně k produkci vína přímo pěstitelům tvořily v ČR asi 47 % plochy. V dlouhodobém trendu za období posledních 19 let se podíl hroznů zpracovaných přímo pěstitelům mírně snižoval (obr. 8), ale v roce 2019 se zvýšil o 14 %. Důvody mohou být dva – nižší výnos a hlavně nízká cena hroznů.

Obr. 8: Vývoj podílu hroznů určených ke zpracování v pěstitelském podniku a k prodeji



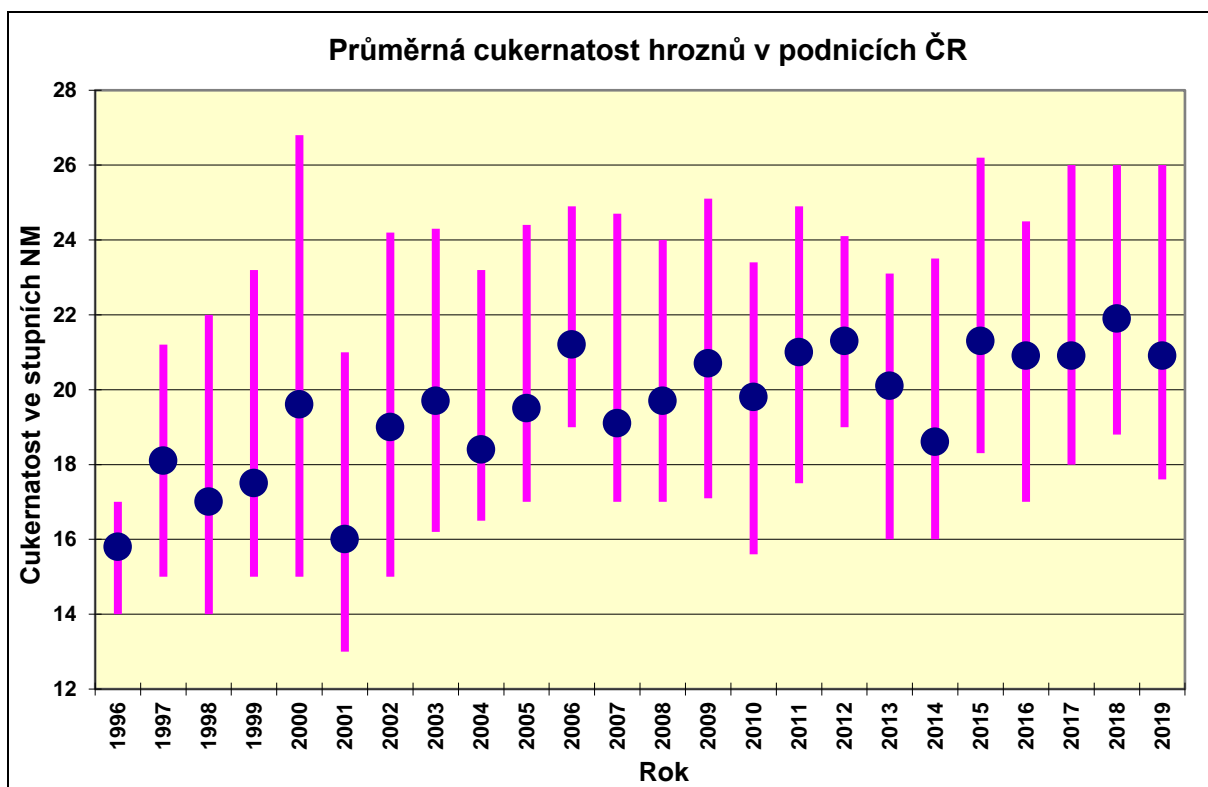
V roce 2019 byla naprostá většina obchodovaných hroznů tohoto souboru prodávána a nakupována na základě dlouhodobých smluv, týká se to přibližně 97 % prodávaného a 89 % nakupovaného množství.

Obr. 9: Průměrný výnos hroznů v jednotlivých podnicích v letech 1996 až 2019



V grafu je uveden průměrný výnos za celou ČR v daném roce a nejnižší a nejvyšší průměrný výnos za podnik v rámci souboru sledovaných podniků. Je z toho patrné, že existují podniky, které i kdyby všichni okolo měli sklizeň ve výši několika kg/ha, oni budou sklízet v průměru 12 t/ha. Opačně rovněž, jsou podniky, které sklízí 2 t/ha v sebelepším ročníku.

Obr. 10: Průměrná cukernatost hroznů v jednotlivých podnicích v letech 1996 až 2019

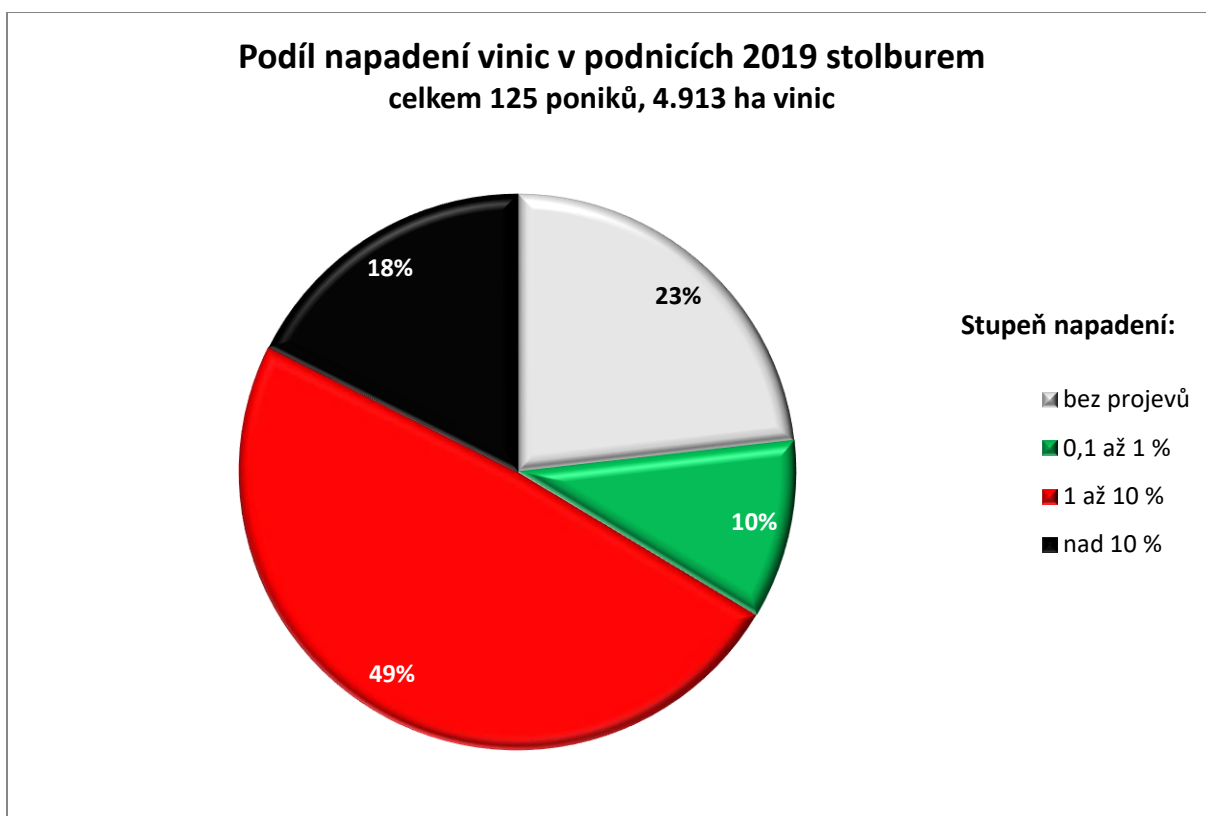




Na obrázku je uvedena průměrná cukernatost za celou ČR v daném roce a nejnižší a nejvyšší průměrná cukernatost hroznů za jednotlivé podniky v rámci souboru sledovaných podniků. Je patrné, že od roku 2006 průměrná cukernatost těsnou většinou přesahuje 20 °NM, zatímco v letech 1996 až 2005 této průměrné hodnoty nikdy dosaženo nebylo. Průměrná cukernatost za posledních deset let dosahuje 20,7 °NM, kdežto v období 1996 až 2005 to bylo jenom 18,1 °NM.

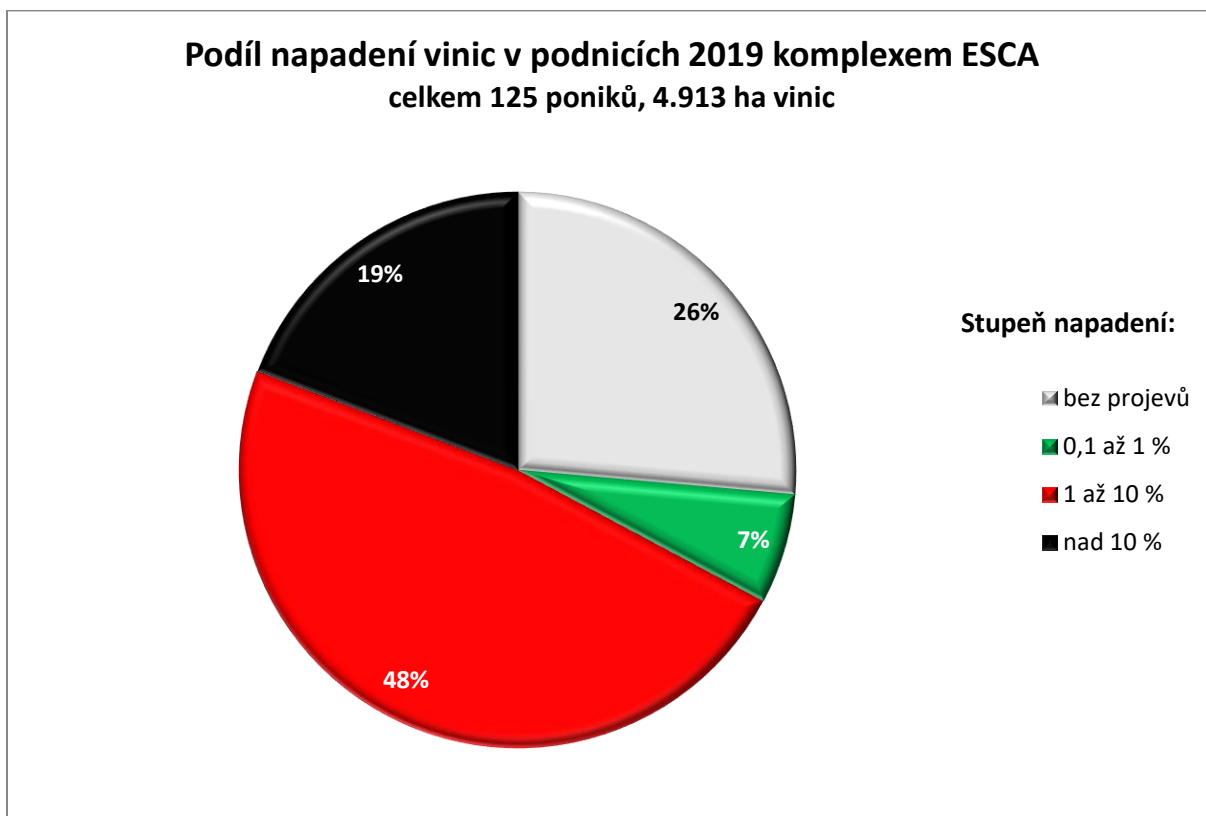
V roce 2019 SV ČR zjišťoval napadení vinic stolburem a komplexem Esca. Jak jednotlivé vinohradnické podniky vyhodnotily poškození svých porostů podle kategorií, vyplývá z obr. 11 a 12.

Obr. 11: Vyhodnocení podílu napadení vinic v jednotlivých podnicích stolburem v roce 2019



Je patrné, že k podstatnému napadení keřů (nad 1 %) došlo u 67 % podniků, k citelnému snížení výnosu pak u 18 % podniků.

Obr. 12: Vyhodnocení podílu napadení vinic v jednotlivých podnicích komplexem Esca v roce 2019



Z obrázku vyplývá, že k podstatnému napadení keřů (nad 1 %) došlo u 67 % podniků, k citelnému snížení výnosu pak u 19 % podniků. U téměř ¼ podniků již má smysl věnovat se u napadených keřů zapěstování nových kmínků nebo jejich vyklučení.